

Füzuli şəhərinin inzibati ərazi bölgüsünün tarixi

17 oktyabr 2020-ci il tarixində İkinci Qarabağ müharibəsinin (27.09.2020-10.11.2020) gedişatında Azərbaycan Ordusu Füzuli şəhərini erməni işğalından azad etmişdir. Bu, Cəbrayıldan sonra işğaldan azad edilmiş ikinci Azərbaycan şəhəridir. Qarabag.com Füzuli şəhərinin XIX əsrin əvvəllərindən bu günədək inzibati-ərazi bölgüsünün tarixi haqqında material hazırlamışdır.

Füzuli rayonunun inzibati mərkəzi Füzuli şəhəri (əvvəllər Qarabulaq, Karyagino, Sərdar) – Azərbaycanın cənub-şərq hissəsində, Köndələnçay çayının sağ sahilində yerləşir.

[\[1856 – cı il üçün Qafqaz təqvimi. Tiflis, 1855-ci il. Üçüncü bölmə., səh 413\]](#)

[\[1906-cı il üçün Qafqaz təqvimi . Tiflis, 1906. Birinci bölmə., səh 238\]](#)

[\[Sovet Azərbaycanı 1929-cu ilin rəqəmlərində, 1929-cu il, səh. 72\]](#)

[Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası. X cild. 1987-ci il., s. 17]

Füzulinin əsası 1827-ci ildə qoyulmuşdur.

[\[SSRİ: 1 yanvar 1980-ci il üçün müttəfiq respublikaların inzibati-ərazi bölgüsü. 1980-ci il, səh 444\]](#)

[\[Azərbaycan SSR: 1 yanvar 1977-ci il üçün İnzibati-ərazi bölgüsü. 1979-cu il, səh. 9\]](#)

1855-ci ildə Füzulinin adı Şuşa qəzasının Varandin sahəsinin tərkibində molokan Qarabulaq kəndi kimi çəkilir.

[\[1856 – cı il üçün Qafqaz təqvimi. Tiflis, 1855-ci il. Üçüncü bölmə., səh 413\]](#)

1968-ci ildə Şuşa qəzası (Qarabulaq da daxil olmaqla) Yelizavetpol quberniyasının tərkibinə daxil edildilər.

1873-cü ildə Qarabulaq yeni yaradılan Cəbrayıl qəzasının tərkibinə daxil edilmişdir.

[\[1902-ci il üçün Qafqaz təqvimi. Tiflis, 1901-ci il, səh.107\]](#)

[\[A. Ş. Milman XIX əsrdə-XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanın siyasi quruluşu. \(İnzibati aparat və məhkəmə, müstəmləkə idarəetmə formaları və metodları\). 1966., səh. 157\]](#)

1905-ci ildə Cəbrayıl qəzasının inzibati mərkəzi Cəbrayıl kəndindən Qarabulaq kəndinə köçürülmüşdür. Cəbrayıl qəzasının adı dəyişdirilərək Karyaginski, Qarabulaq kəndi isə rus polkovniki Pavel Karyaginın şərəfinə Karyagino adlandırıldı.

[\[1906-cı il üçün Qafqaz təqvimi. Tiflis, 1906. Birinci şöbə., səh 238\]](#)

Azərbaycan Demokratik Respublikası (1918-1920) illərində Karyagino Gəncə quberniyasının Cəbrayıl qəzasının inzibati mərkəzi idi.

[\[Azərbaycan Demokratik Respublikası \(1918-1920\) Qanunvericilik aktları \(sənəd və materiallar\) 1988-ci il, // Yelizavetpolun adının Gəncə və Karyaginski qəzasının adının Cəbrayıl qəzası adına dəyişdirilməsi haqqında qərar No 225. səh 277\]](#)

[\[Azərbaycan Demokratik Respublikası \(1918-1920\) 1998-ci il Qanunvericilik aktları // Şuşa, Zəngəzur, Cavanşir və Cəbrayıl qəzalarında üçüncü xalq məktəbləri vəzifəsinin təsis edilməsi haqqında qanun. No 111., səh 157\]](#)

1919-1920-ci illərdə Karyagino Qarabağ general-qubernatorluğunun tərkibində idi.

[\[Azərbaycan Demokratik Respublikası \(1918-1920\) Qanunvericilik aktları \(Sənədlər toplusu\) 1998-ci il, //səh. 389\]](#)

1923-cü ilə qədər Cəbrayıl qəzasının inzibati mərkəzi Karyaginodan Cəbrayıla köçürüldü. Nəticə etibarilə, Karyagino qəzanın inzibati mərkəzi statusunu itirdi.

[\[15 may 1923 il tarixinə qədərgörə SSRİ-nin inzibati bölgüləri. 1923-cü il, səh. 21; 28\]](#)

1926-cı ildə Karyagino yenidən Cəbrayıl qəzasının inzibati mərkəzi kimi göstərilmişdir.

[\[1 yanvar 1926-cı il üçün SSR İttifaqının ərazi və inzibati bölgüsü, 1926-cı il, səh. 190\]](#)

1929-cu ildə Karyaginonun adı dəyişdirilərək azərbaycanlı bolşevik Bünyad Sərdarovun şərəfinə Sərdar adlandırıldı.

[\[SSR İttifaqının inzibati-ərazi bölgüsü və s. 1917-ci ildən 1929-cu ilədək olan respublikaların, vilayətlərin və respublikaların sərhədlərinin dəyişdirilməsi haqqında qərarların xronoloji siyahısı olan mühüm yaşayış məntəqələrinin siyahısı, səh.115\]](#)

[\[Sovet Azərbaycanı 1929-cu ilin rəqəmlərində 1929-cu il, səh. 72\]](#)

8 avqust 1930-cu ildə mərkəzi ilə Karaginski rayonu, əvvəllər adını dəyişmiş Karyagino şəhəri yaradıldı.

[\[Azərbaycan SSR: 1 yanvar 1977-ci il üçün İnzibati-ərazi bölgüsü. 1979-cu il, səh 7; 207\]](#)

[\[SSR İttifaqının \(SSRİ-nin rayon və şəhərləri\) İnzibati-ərazi bölgüsü 1931-ci il, səh. 307;311\]](#)

2 aprel 1959-cu ildə şəhər Azərbaycan şairi Məhəmməd Füzulinin şərəfinə Karyaginodan Füzuli adlandırılmışdır.

[\[Azərbaycan SSR: 1 yanvar 1977-ci il üçün inzibati-ərazi bölgüsü. 1979-cu il, səh. 7; 207\]](#)

Azərbaycanın müstəqillik əldə etməsindən sonra 1991-ci ildə Füzuli rayonu, Füzuli şəhərində mərkəzi ilə özünün inzibati-ərazi statusunu qoruyub saxladı.

1993-cü ilin avqustunda Füzuli erməni silahlı birləşmələri tərəfindən işğal edilmişdir.

[\[“İzvestiya” qəzeti, 24 avqust 1993-cü il, 159 saylı buraxılış \(24014\) səh. 1\]](#)